

ורחם עלינו", **משתקים אותו**. ואמוראי ארץ ישראל, רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא, נחלקו בטעמו של דבר.

- אחד מהם אומר, שהסיבה לכך שמשתקים אותו, **כי כשאומר כן, הוא מטיל קנאה במעשה בראשית**, לומר על העופות חס, ועל בהמות וחיות אינו חס.

- ואחד מהם אומר, שהסיבה לכך שמשתקים אותו, **מפני שעושה מדותיו** [=מצוותיו] של הקדוש ברוך הוא רחמים, ואינו אלא גזרות, שהוא לא לרחמים ציווה הדבר, אלא להטיל על ישראל חקי גזרותיו, להודיע שהם עבדיו, ושומרי מצותיו וגזרות חוקותיו^נ.

רבה בדיק את אביי

אחד ירד להתפלל לפני רבה, ואמר בתפילתו, "אתה חסת על קן צפור, אתה חוס ורחם עלינו".

רצה רבה לבדוק את אביי, ואמר על אותו מתפלל, "כמה ידע האי מרבנן לרצות את רבונו".

עמד אביי במבחן ואמר, והלא במשנה מבואר שמשתקים אותו.

הוספת כינויי שבח של הבורא

אין לשבח את הבורא בתפילה, אלא בשבחים אלו, "הגדול הגבור והנורא". שכן שבחים אלו אמרם משה, "כי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגָּבֹר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יֵשֵׁא פָנָיִם וְלֹא יִקַּח שָׁחַד" (דברים י" י"ז). ותקנום אנשי כנסת הגדולה בתפילה, כמו שאמר עזרא כשהתפלל על מעל הגולה, [בספר עזרא] "וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ הָאֵל הַגָּדֹל הַגָּבֹר וְהַנּוֹרָא שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד אֵל יַמְעַט לְפָנֶיךָ אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצְאָתָנוּ לְמַלְכֵינוּ לְשָׂרֵינוּ וְלַכְהֲנָנֵינוּ וְלַגְבִּיָּאנוּ וְלַאֲבֹתֵינוּ וְלְכָל עַמְּךָ מִיָּמֵי מַלְכֵי אֲשׁוּר עַד הַיּוֹם הַזֶּה" (נחמיה ט' ל"ב).

אבל שאר שבחים אין לומר, שכן אפילו את השבחים הנ"ל לא היה בידינו לומר אם לא נאמרו על ידי משה ואנשי כנסת הגדולה, משל לאדם, שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב, והיו מקלסים אותו בשל כסף, והלא גנאי הוא לו, והוא הדין בשבחי הקב"ה, שהם

^נ קשה להר"ר אלחנן, על מה שיסד הקליר בקדושתו שאנו אומרים ביום שני של פסח, "צדקו אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד", דמשמע שרצונו לומר שהקב"ה חס על אותו ואת בנו, והוא אינו אלא גזירה. [תוס']